

УДК 343.122

Олександра Олександрівна КОЧУРА,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики

та експертології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0638-2911>;

Анастасія Володимирівна ДАНИЛЕНКО,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7721-2955>

ПРО ОКРЕМІ АСПЕКТИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ ПОТЕРПІЛИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Сучасною тенденцією у напрямку посилення гарантій прав осіб – учасників кримінального провадження, є підвищення уваги до існуючих міжнародних стандартів у сфері прав людини, які акумулюють у собі передові концепції, що визначають певний правовий стан людини. Саме від ставлення держави до особи, її честі та гідності, інтересів, прав залежить механізм побудови кримінального процесу. Дослідження змісту міжнародних документів дає можливість сформулювати поняття «міжнародні стандарти забезпечення прав людини у кримінальному провадженні» як звід основних принципів забезпечення прав людини, встановлений міжнародними нормативно-правовими актами, які є обов’язковими для використання всіма національними органами у кримінальному провадженні у разі їх ратифікації Верховною Радою України.

Так, в Декларації основних принципів відправлення правосуддя у відношенні жертв злочинів і зловживання владою, прийнятій ООН 29 листопада 1985 року (і хоча дана Декларація не ратифікована Україною, для національного законодавства вона носить рекомендаційний характер), застосовуються положення відповідно до всіх осіб без яких-небудь відмінностей незалежно від раси, кольору шкіри, роду, віку та інше. У відповідності з названою Декларацією неповнолітній може вважатися жертвою злочину незалежно від того, чи був встановлений, заарештований, переданий суду чи

засуджений правопорушник, а також незалежно від родинних правовідносин між правопорушником і неповнолітнім потерпілим. Відповідно до першого розділу Декларації («Доступ до правосуддя й справедливе ставлення»): до неповнолітніх потерпілих варто ставитися з жалем і поважати їхню гідність. Вони мають право на доступ до механізмів правосуддя і якнайшвидшу компенсацію за нанесений їм збиток відповідно до чинного національного законодавства [1]. Міжнародний захист прав дитини це порівнюючи нове в історичному плані явище. Якщо хоча би згадати, що Конвенція про права дитини, яка інакше зветься Конституцією прав дитини, була прийнята лише 20 листопада 1989 року та ратифікована Постановою ВР України № 789-XII лише 27.02.1991 [2]. Більш того класичний приклад, який неодноразово згадувався у юридичній літературі, про початок руху по захисту прав дітей, а саме це випадок восьмирічної Марі Єлен Уильсон з Балтимору, якій систематично наносила побої її мати, тоді на захист цієї дівчинки встали члени місцевого відділення Товариства боротьби з жорстоким поводженням з тваринами, саме це свідчить про те, що громадські об'єднання по захисту тварин з'явилися раніш ніж неурядові організації по захисту прав дітей. Перша в світі організація по захисту дітей з'явилася у 1919 році, у 1924 році була прийнята Женевська декларація о правах дитини Ліги Націй, а у 1959 році Декларація прав дитини Генеральної Асамблеї ООН, 1979 рік був оголошений Міжнародним роком дитини, й лише десять років потому була прийнята Конвенція про права дитини [3]. У Конвенції про права дитини підкреслюється, в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини (ст. 3). Держави – учасниці Конвенції зобов'язані вжити всіх необхідних законодавчих та інших заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину (ст. 4, 19) [2].

Таким чином, міжнародні стандарти забезпечення прав неповнолітніх потерпілих включають: надання їм інформації про роль і обсяг приналежних неповнолітньому потерпілому прав; створення умов для викладу заяв і клопотань на всіх етапах розслідування; надання неповнолітньому потерпілому правової допомоги,

забезпечення його безпеки і безпеки членів його родини; запобігання невинуватених затримок при розслідуванні кримінальних правопорушень у відношенні неповнолітнього; створення умов для компенсації неповнолітньому збитку від злочину. Аналіз міжнародно-правових актів, зарубіжного законодавства та практики правового захисту неповнолітнього потерпілого показує, що чинне національне кримінальне процесуальне законодавство не відповідає міжнародним стандартам і правилам цієї діяльності.

Список бібліографічних посилань: 1. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою : від 29.11.1985 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_114 (дата звернення: 10.10.2019). 2. Конвенція про права дитини : від 20.11.1989 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 10.10.2019). 3. Доклад Уполномоченного по правам человека в Республике Казахстан «О соблюдении прав детей в Республике Казахстан». URL : http://www.ombudsman.kz/en/publish/docs/doklad_spec/detail_2.php?ID=1069 (дата звернення 11.10.2019).

Одержано 18.10.2019

УДК 343.132.2

Катерина Сергіївна МАХТУРА,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Олена Анатоліївна СОЛДАТЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА НЕДОТОРКАНІСТЬ ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ

Реалії сучасності свідчать про зростання рівня злочинності. Тому правоохоронні органи повинні діяти відповідно до вимог КПК України з метою виконання викладених в ст. 2 КПК України завдань [1].

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності забезпечення захисту особи, суспільства та держави від злочинів,